

PROGRAMUL NAȚIONAL LECTURACENTRAL – O INIȚIATIVĂ PRO CULTURĂ, CUNOAȘTERE ȘI DEZVOLTARE

**Vera OSOIANU,
Ecaterina DMITRIC,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova**

Rezumat: În articol este prezentat Programul Național LecturaCentral, inițiat în anul 2018. Programul Național LecturaCentral are scopul de a centra contribuțiile bibliotecilor din sistemul național de biblioteci, ale comunității, ale factorilor de resort pentru optimizarea interesului față de carte, promovarea lecturii, dezvoltarea competenței de cultura lecturii. Activitățile programului din anul 2019 au fost orientate spre dezvoltarea competențelor bibliotecarilor prin oferirea suportului metodologic necesar activităților de formare în cultura lecturii, organizarea întâlnirilor scriitorilor cu cititorii în bibliotecile publice teritoriale; organizarea Conferinței Internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, organizarea Campaniei „Septembrie – nicio zi fără lectură” etc. Programul Național LecturaCentral se axează asupra fenomenului lecturii în societate ca factor de dezvoltare a societății democratice și accesului liber la informație și devine o oportunitate de a conștientiza importanța lecturii în viața oricărui cetățean.

Cuvinte-cheie: lectură, programe de lectură, rezultatele Programului Național LecturaCentral, cultură.

Abstract: The article presents the Reading Central National Program, initiated in 2018. The Reading Central National Program focuses on contribution of libraries from the National Librarianship System, of communities, of the relevant factors, towards optimization of interest and promotion of book reading, developing competence of reading culture. The 2019 program activities were oriented along the development of competences of librarians. They received the methodological support necessary for training activities in reading culture and organization of meetings of writers with their readers in the territorial public libraries. Within the program, the international conference "Reading as a basis for culture, knowledge and development" and the campaign "September - no day without reading" were organized, etc.

The Reading Central National Program focuses on social phenomenon of reading as a factor of development of democratic society and free access to information. It helps to raise awareness in importance of reading for life of any citizen.

Keywords: reading, reading programs, results of the Reading Central National Program, culture.

„Lectura te va face un om complet.”

Francis Bacon

Printre multiplele proiecte de promovare a informației, cărții și lecturii, inițiate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova un loc tot mai distinct își reven-

dică Programul Național LecturaCentral (PNLC). Această activitate complexă cu mai multe componente este organizată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării

al Republicii Moldova în parteneriat cu Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, autoritățile publice locale, direcțiile/secțiile de cultură, centrele biblioteconomice departamentale, centrele biblioteconomice teritoriale, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, Institutul de Filologie al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Uniunea Editorilor din Republica Moldova, Uniunea Internațională a Oamenilor de Creație etc.

Scopul PNCL este centrarea contribuțiilor bibliotecilor din sistemul național de bibliotecă, ale comunității, ale factorilor de resort pentru optimizarea interesului față de carte, promovarea lecturii, dezvoltarea competenței de cultura lecturii.

Programul a fost lansat în anul 2018 ca axă de amplificare a activităților tradiționale de promovare a lecturii și ca platformă pentru serviciile moderne sau modernizate bazate pe inovații și creativitate.

Drumul spre cunoaștere și dezvoltare trece prin lectură și cu cât mai greu este bagajul de cunoștințe adunat în rezultatul lecturii, cu atât mai largi sunt orizonturile pe care o persoană le poate cuprinde. Prin lectură se transmite memoria colectivă a omenirii, de aici și marea apreciere de care cartea și lectura s-au bucurat încă de la începuturi. Probabil nu există alte lucruri sau fenomene care să fi fost mai elogiate decât cartea și puține sunt marile personalități care să nu se fi pătruns de marile valori ascunse printre pagini și să nu fi trimis mesajul acestei prețuiri către urmași.

În ultimii ani, se vorbește tot mai mult despre criza lecturii, deși trebuie de menționat că părerile specialiștilor sunt foarte divizate. Cert este faptul că îngrijorarea privind starea lecturii, ca bază a cunoașterii, este una de proporții internaționale. Problema este cu atât mai mare cu cât și o mare parte dintre cei care citesc nu înțeleg sensul celor citite. La nivel paneuropean, de exemplu, statisticile invocă o medie de 20%, sau 73 milioane de europeni, sau unul din cinci adulți ca fiind analfabeți funcțional (persoană care știe să citească, dar nu înțelege sensul celor citite).

Tot mai multe națiuni încearcă să mobi-

lizeze eforturile necesare pentru a schimba starea lucrurilor. În acest sens, sunt elaborate și aprobate legi, strategii, sunt create fundații, instituții, agenții – toate având menirea de a promova lectura pe toate segmentele de vârstă și poziționare socială.

Conștientizând rolul și importanța lecturii, diverse proiecte și inițiative de nivel internațional și național își propun să promoveze mesajul privind importanța cărții și a lecturii, a cunoașterii, a bibliotecii, atât în rândurile cercurilor largi de cititori, cât și în rândurile decidenților de toate nivelurile. De amintit în acest sens diverse politici și strategii elaborate în țările lumii, în special în țări cu puternice tradiții democratice cum sunt: Franța, SUA, Anglia etc. Summitul Internațional al Cărții, organizat de Biblioteca Congresului SUA, și discuțiile din cadrul lui despre semnificația cărții în civilizația umană, viitorul cărții, viitorul bibliotecilor vine să demonstreze că fenomenul lecturii, cultura cărții, viitorul bibliotecii sunt probleme cu implicații globale și solicită respectiv rezolvare la același nivel.

În mediul cultural internațional este bine cunoscută strategia națională de promovare a lecturii în Franța și responsabilitățile asumate în acest sens de Centrul Național al Cărții, Biblioteca Națională a Franței, Biroul Internațional al Editorilor Francezi etc. În infrastructura instituțiilor preocupate de promovarea cărții și a lecturii un loc aparte revine bibliotecilor. De remarcat politicile eficiente și coerente privind stimularea lecturii timpurii, promovate pretutindeni în Franța. Bibliotecile franceze au diverse programe de susținere permanentă a interesului publicului pentru carte și pentru lectură. Faptul că 90% dintre francezi au abilități bine conturate de lectură este oglinda responsabilităților asumate de aceste instituții.

O politică eficientă de promovare a cărții și lecturii există și în SUA. Printre pilonii acestei activități un loc aparte ocupă Centrul Cărții de pe lângă Biblioteca Congresului SUA și Centrele Cărții organizate după modelul similar în toate celelalte 50 de state din componența SUA.

Ca Centru Biblioteconomic Național, BNRM are responsabilitatea de a ghida

activitatea bibliotecilor publice teritoriale pe segmentul lecturii. Promovarea cărții și lecturii în bibliotecile din Republica Moldova se încadrează în diverse campanii, programe, concursuri, servicii, activități etc., care au un impact asupra dezvoltării comunității în general și a persoanelor individual. Programele de nivel național, municipal, raional se extind pe întreaga rețea de biblioteci, astfel experiențele bibliotecilor în promovarea cărții și lecturii devin tot mai inovatoare și creative.

Festivalul Național al Cărții și Lecturii, inițiat în anul 2011 de către Biblioteca Națională, a fost organizat 7 ani consecutiv în rețeaua bibliotecilor publice teritoriale. După șapte ediții a FNCL, a devenit clar că se impune un program mai vast cu o durată mai mare. Așa a fost conceput PNLC.

Prima ediție a Programului Național *LecturaCentral* a avut un mare succes. A fost format un grup public pe Facebook – *LecturaCentral* (<https://www.facebook.com/groups/205286133498142/>), în care la etapa actuală sunt activi 1232 membri. Multitudinea formelor și metodelor de activități organizate de bibliotecile din Republica Moldova, promovate de acest grup, sunt un argument convingător în favoarea utilității și interesului pentru program. Sustenabilitatea programului se fundamentează pe: variabilele culturale de formare a personalităților (dezvoltarea unui utilizator inteligent, implicat în viața comunitară, deținător de abilități analitico-sintetice), sociale (asigurarea echității informaționale, a echității în general între sexe, vârste, generații, bunăstare, respectarea drepturilor omului), tehnologice (dezvoltarea competențelor digitale de lectură, îmbinarea organică a cărții tradiționale și electronice), internaționale (aliniera la bunele practici internaționale de dezvoltare și promovare a lecturii).

Programul Național *LecturaCentral* se integrează perfect în Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030, astfel cuprinde o gamă largă de interese vitale ca accesul la educație, incluziune, dezvoltare, mod de viață sănătos etc.

Activitățile din cadrul Programului Național *LecturaCentral*, ediția a 2-a, 2019

au cunoscut un diapazon și mai mare decât cele din ediția anului 2018. Axa activităților a cuprins consolidarea rolului cărții și lecturii în dezvoltarea culturii și civilizației în comunitate, a valorilor naționale și locale, stimularea/încurajarea activității bibliotecilor în această direcție.

Prima etapă de realizare a PNLC 2019 a fost orientată spre dezvoltarea competențelor bibliotecarilor prin oferirea suportului metodologic necesar activităților de formare în cultura lecturii, crearea serviciilor de bibliotecă bazate pe tehnologii. În acest context, au fost organizate următoarele traininguri:

- „LecturaCentral: Biblioteca – factorcheie în dezvoltarea lecturii și culturii acesteia”, 2 aprilie, Biblioteca Publică Raională „M. Sadoveanu”, Strășeni
- „Dezvoltarea competenței de cultură a lecturii: rolul și locul bibliotecii”, 9 aprilie, Biblioteca Publică Raională „ÎPS A. Plămădeală”, Hâncești
- „Tehnici de dezvoltare a competenței de cultura lecturii”, 28 august 2019, Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării
- „Accesul deschis: oportunități pentru bibliotecile publice. Accesul la revistele/articolele în acces deschis”, 4 septembrie 2019
- „Стратегии продвижения чтения. Культура чтения”, 11 septembrie 2019, Biblioteca Regională Comrat, UTAG.

Activitățile de formare au contribuit la familiarizarea participanților cu metode și tehnici de motivare a lecturii, de optimizare a interesului față de carte, de organizare a activităților de promovare a cărții și lecturii.

În scopul asigurării suportului documentar privind organizarea activităților în biblioteci, a fost elaborată publicația „Programul Național *LecturaCentral*: Ghid metodologico-practic”, ediția a 2-a, 2019, disponibilă pe: <https://lecturacentral.files.wordpress.com/2019/08/ghid-metodologico-practic-lecturacentral2019.pdf>.

Cea de-a 2-a etapă a Programului a inclus activitățile organizate de biblioteci, centrate pe utilizator, cu scopul de a crește rata de atragere a populației la lectură, de dezvoltare a competențelor de cultura informației și cultura lecturii. În acest sens,

pot fi menționate:

- **Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”**, cu participarea a peste 120 de persoane (a se vedea comunicatul final, disponibil pe: <https://lecturacentral.files.wordpress.com/2019/10/comunicat-final-conferinta-internationala-lectura2019.pdf>)

- **Inițiativa 10 scriitori/10 întâlniri/10 localități**. În perioada august-octombrie, au fost efectuate deplasări în teritoriu cu scopul de a organiza întâlniri ale scriitorilor cu utilizatorii bibliotecilor publice teritoriale. În acest context, 10 scriitori (Arcadie Suceveanu, Ianoș Țurcanu, Claudia Partole, Iulian Filip, Vasile Romanciuc, Nicolae Popa, Constantin Dragomir, Aurelian Silvestru, Vitalie Răileanu, Nicolae Rusu) au fost invitații bibliotecilor publice teritoriale din următoarele localități: Călărași, Cimișlia, s. Izbiște (Criuleni), Drochia, Fălești, Hâncești, Leova, Orhei, Sângerei, Strășeni, s. Vorniceni (Strășeni)

- **Campania „Septembrie – nicio zi fără lectură”** – în toate bibliotecile din sistemul național au fost organizate activități de promovare a cărții și lecturii pe tot parcursul lunii septembrie. Activitățile au fost reflectate în grupul public de pe Facebook *LecturaCentral*, mod de acces: <https://www.facebook.com/groups/205286133498142/>, dar și în materialul video *Rezultatele Programului Național LecturaCentral, ediția a 2-a, 2019*, disponibil pe: <https://www.youtube.com/watch?v=jFcCKM9wh-8&feature=youtu.be>

- **Concursurile naționale din cadrul programului**. Au fost organizate următoarele concursuri naționale:

- „Cel mai activ cititor”
 - „Cel mai original proiect de promovare a cărții și lecturii inclusiv cu ajutorul tehnologiilor”
 - „Cel mai original proiect de promovare a cărților din Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2018”
 - „Biblioteca cu cea mai ingenioasă prezentare a Programului Național *LecturaCentral*, ediția 2018”
 - „Cel mai bun eseu despre cartea «Nici o șansă cu extraterestrii», autor Iulian Filip”.
- Informația despre câștigătorii concursu-

rilor naționale poate fi vizualizată în procesul-verbal al ședinței Juriului Programului Național *LecturaCentral*, ediția a 2-a, 2019, disponibil pe: <https://lecturacentral.files.wordpress.com/2019/10/procesul-verbal-lecturacentral-2019.pdf>.

Un element al Programului cu un impact promițător privind cartea și lectura reprezintă studiul „Topul celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2018” și culegerea de articole științifico-aplicative „Lectura și scările”.

Lucrarea inserează materiale care, la prima vedere, s-ar părea că au o destinație concretă: cadrele didactice, bibliotecarii, persoane care lucrează în domenii adiacente. Intenția este ca aceștia să găsească tangențe de conlucrare, lucruri pe care actorii de pe segmentul promovării lecturii le pot face împreună și se pot ajuta reciproc.

Bibliotecarii pot prelua de la cadrele didactice experiențe care să-i ajute pe cititori să înțeleagă rolul lecturii pentru modelul dezvoltării personale, practicate de profesori în mediul de învățământ. La rândul lor, cadrele didactice pot prelua de la bibliotecarii experiențe atestate de bibliotecile lumii, care au demonstrat interes din partea cititorilor și eficiență. Cunoașterea reciprocă a proiectelor și practicilor de calitate ar avantaja profesioniștii și i-ar îmbogăți reciproc.

Cei 29 de autori, care au contribuit cu conținuturi, au explorat întreg diapazonul de probleme specifice lecturii, incluzând: dinamizarea activității de promovare a lecturii, a culturii lecturii, diminuarea fenomenului analfabetismului funcțional, promovarea inițiativelor inovatoare și a experiențelor de calitate de suplimentare a activității structurilor infodocumentare, implicit a bibliotecilor de toate tipurile, pe segmentul formării culturii lecturii la toate categoriile de vârstă.

Lista autorilor include și specialiști în domeniu de peste hotare: Biblioteca Congresului SUA, Biblioteca Națională a Cehiei și Biblioteca Națională a Lituaniei. Experiențele prezentate de aceștia reprezintă un adevărat izvor de idei inovatoare.

Deosebit de interesantă este experiența bibliotecilor cehe, care colaborează la o

serie de proiecte cu un scop simplu și clar – promovarea și susținerea lecturii copiilor. În articolul semnat de colegii de la Biblioteca Națională a Cehiei sunt descrise mai detaliat șapte proiecte care s-au bucurat de mare succes în comunitățile cehe, respectiv: Start Life with a Book (Bookstart), I Am Already a Reader – Book for First Grader, Night with Andersen, Where the World Ends, Pearl Hunters, Turning School Upside Down și Children's Book Day.

Conferința „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, organizată de Biblioteca Națională cu susținerea și participarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, a fost o primă încercare de întâlnire, pe aceeași platformă, a celor mai importanți actori angajați pe scena promovării lecturii și a culturii lecturii: reprezentanți ai sferei de decizie; ai mediului educațional, respectiv grădiniță, școală, universitate; mediul infodocumentar, bibliotecă de toate tipurile; scriitori; cercetători, librari, editori.

Feedbackul nu s-a lăsat așteptat, iar cea mai înaltă apreciere a venit de la ilustrul pedagog Adrian Ghicov, care scria într-o postare pe Facebook imediat după sfârșitul conferinței:

„SATISFAȚIA PROFESIONALĂ A ZILEI: Conferința Internațională «Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare», organizată impecabil de către angajații Bibliotecii Naționale. Recunoștință! Am comunicat audienței despre cum să formăm un cititor pe tot parcursul vieții și despre nevoia de a relaționa cu personajele, cu eul liric sau chiar de a deveni unul dintre ele în timpul lecturii. O nouă și interesantă viziune. Mai ales că implică dezvoltarea personală, gândirea critică, percepțiile, preferințele și interesele cititorilor. A fost o formare cu judecăți de valoare și cu oameni dragi!” (https://www.facebook.com/search/top/?q=adrian%20ghicov&epa=SEARCH_BOX)

Doamna Tatiana Verdeș menționa într-o postare pe Facebook, referindu-se la conferință: „«Lectura este învățătura cea mai bună» (Al. Pușkin). Astăzi lectura e mai mult decât învățătură, e viață, emoții, atitudini... Mulțumim mult Bibliotecii

Naționale a Republicii Moldova pentru organizarea Conferinței Internaționale «Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare», un eveniment de suflet pentru suflet, comunicări științifico-aplicative relevante, promotori ai lecturii devotați!”

A fost îmbucurătoare aprecierea doamnei Ecaterina Rudakov, consultant superior la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, care a menționat într-o discuție că este pentru prima oară când participă la o conferință atât de interesantă.

Conferința multidisciplinară „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare” se conturează, la sigur, într-o platformă de consolidare a tuturor eforturilor de promovare a lecturii și de discuții cu decidenții responsabili de acest domeniu.

Doamna Nadejda Pădure, directorul Bibliotecii Publice Raionale Strășeni, a menționat că această conferință ar trebui organizată anual în cadrul Programului Național *LecturaCentral*.

De fapt, conferința așa și a fost concepută. Pe această platformă putem colabora în continuare, implicând și alți actori de pe aceeași scenă cum ar fi editorii, librarii, oamenii de afaceri etc. Există și alte idei de consolidare a acestei platforme și în acest demers mizăm pe personalitățile care au acceptat participarea la conferință și au prezentat materiale pentru lucrarea în curs de apariție „Lectura și scările”.

Galeria persoanelor care au asigurat conținutul intelectual al Conferinței poate fi accesată aici: https://www.slideshare.net/rmbibliotecii/conferina-internaional-lectura-ca-baz- Pentru cultur-cunoatere-i-dezvoltare?fbclid=IwAR1YLP8zcUP_bLhhB3e6MrUcjHHK508YIVLPqpgaHWlgMLdZ2eGlg5jKu5g.

Punctul culminant al activităților a fost festivitatea de totalizare a rezultatelor Programului Național *LecturaCentral*, ediția a 2-a, 2019, care a adunat împreună atât bibliotecarii, care s-au manifestat în mod deosebit pe parcursul organizării ediției a 2-a a PNLC, cât și cititorii cu rezultate deosebite, dar și scriitorii de top. În cadrul festivității au fost decernate testimonii pentru laureații Topului celor mai citite 10 cărți, editate în anul 2018 și pentru învin-

gătorii concursurilor naționale. Rezultatele privind topul celor mai citite 10 cărți ale anului 2018 pot fi vizualizat în comunicatul de presă disponibil pe: <http://bnrm.md/files/biblioteca/noutati/Topul-celor-mai-citite-carti-2018.pdf>.

Impactul Programului Național *LecturaCentral*, ediția a 2-a, 2019, a fost pe potri-va așteptărilor:

- stimularea cererii de lectură/creșterea numărului de utilizatori;
- cunoașterea de către utilizatori, promovarea, asigurarea prezenței în biblioteci a autorilor, cercetătorilor și altor personalități – creatori de conținuturi;
- facilitarea accesului și diversificarea serviciilor oferite de către biblioteci;
- creșterea capacității instituționale de a soluționa problemele comunitare prin intermediul parteneriatelor, colaborărilor cu structurile similare;
- creșterea încrederii membrilor comunităților în capacitatea bibliotecilor

de a satisface cerințele lor de lectură;

- crearea și dezvoltarea imaginii pozitive a bibliotecilor; promovarea resurselor/serviciilor/produselor bibliotecii: colecții, servicii, activități de agrement;

- contribuirea/participarea (prin lectură) la procesul de educație a membrilor comunităților pentru învățarea responsabilităților civice, valorilor și principiilor democratice;

- creșterea numărului de membri activi (1232) în grupul public *LecturaCentral* de pe Facebook;

- creșterea numărului de postări, comentarii și reacții (7364) în grupul public *LecturaCentral* de pe Facebook.

Rezultatele celor două ediții ale PNCL sunt foarte sugestive și sporesc convingerea că promovarea lecturii cu implicarea bibliotecilor în colaborare cu ceilalți actori cu responsabilități pe acest segment este activitatea care poate aduce plusvaloare bibliotecii.